

Butlletí electrònic
La veu de les ones
de la plataforma **reSOLC**

Butlletí núm. 2 (maig-agost 2012)

Índex

1. Monogràfic: Els crits de l'ase no arriben al cel

2. Informacions d'interès en l'àmbit de la qualitat oral

- 2.1. Resum del primer quadrimestre del SIROCCO (curs 2011-2012)
- 2.2. Seminari "La caracterització de les imitacions en el col·loqui de ficció"

3. Activitat de la plataforma

- 3.1. Estadístiques d'ús per mesos
- 3.2. Recull de consultes al servei de suport

1. Monogràfic: Els crits de l'ase no arriben al cel

Avui volem analitzar un aspecte crucial en un projecte com el [reSOLC-mitjansCAT](#); es tracta de la transcendència que tenen els errors en les transcripcions no validades. Com s'explica a les [presentacions](#) detallades del reSOLC, els usuaris d'aquesta plataforma només veuen les transcripcions validades i si volen veure les automàtiques, ho han de requerir explícitament des del botó "Visualitza totes les transcripcions" que hi ha a la pantalla que mostra els resultats d'una cerca.

Plataforma reSOLC-mitjansCAT

reSOLC 14 15 16 13 17 18

Inici • Consultes • Configuració • Dades personals • Servei de suport • Vincles • Ajuda • Sortir

Usuari: Periodista Radiofònic

« anterior 1 2 oxigen m següent » 3 4

Transcripció fonètica	Dialecte	Àmbit	Propietat	Formalitat	Valoracions
uksíʒən	?	Central	General	Propi	Formal
uksíʒən	?	Central	Restringit	Admissible	Informal

Consulta d'altres mots Visualitza totes les transcripcions 9 Consulta al suport humà

7 8 10 Transcripció segons els diccionaris: uksíʒən (DOP VOX), ugziʒən (DA), oksíʒən (DVP)

DCVB oxigen: ugziʒən (Barc.); oksíʒən (Val.); odziʒən (Palma).

11 Comentaris

Es mostren 5 comentaris de 9 Tots

Usuari: LdYM
Data: 22/10/2010 12:42:32
Transcripció: oksíʒən (Nord-occidental, Restringit, Admissible, Informal)

27/10/10 12:50:44

Lluís de Yzaguirre i Maura
Laboratori de Tecnologies Lingüístiques
IULA - UPF

3 4 5 6 7

Presentació del reSOLC-mitjansCAT
IEC, 28 d'octubre del 2010

LaTeL
UNIVERSITAT POMPEU FABRA

Pantalla del reSOLC que mostra els resultats d'una cerca en què només es veuen les transcripcions validades

Per veure les transcripcions no validades, cal clicar el botó "Visualitza les transcripcions pendents".

Plataforma *reSOLC*-mitjansCAT

Presentació del *reSOLC*-mitjansCAT
IEC, 28 d'octubre del 2010

« anterior **oxigen m** següent »

Transcripció fonètica	Dialecte	Àmbit	Proietat	Formalitat	Valoracions
oksíʒən uksíʒən	Balear	General	Propi	Formal	<input type="text"/> Visualitza
oksíʒən uksíʒən	Balear	Restringit	Admissible	Informal	<input type="text"/> Visualitza
uksíʒən	Central	General	Propi	Formal	<input type="text"/> Visualitza
uksíʒən	Central	Restringit	Admissible	Informal	<input checked="" type="text"/> Visualitza
oksidʒən	Nord-occidental	General	Propi	Formal	<input type="text"/> Visualitza
oksidʒən	Nord-occidental	Restringit	Admissible	Informal	<input type="text"/> Visualitza
uksíʒən	Rossellonès	General	Propi	Formal	<input type="text"/> Visualitza
uksíʒən	Rossellonès	Restringit	Admissible	Informal	<input type="text"/> Visualitza
oksidʒən	Valencià	General	Propi	Formal	<input type="text"/> Visualitza
oksidʒən	Valencià	Restringit	Admissible	Informal	<input type="text"/> Visualitza

Consulta d'altres mots Consulta al corpus humà

27/10/10
12:50:44

Lluís de Yzaguirre i Maura
Laboratori de Tecnologies Lingüístiques
IULA - UPF

8

Pantalla del *reSOLC* que mostra els resultats d'una cerca amb les transcripcions validades i les no validades

Sempre hem estat conscients que ni una llengua com l'anglès es podria permetre el cost de revisar manualment milions de transcripcions. En el cas del català ni ens ho plantejem ni ens privem d'emprar unes transcripcions que tenen una *qualitat mínima garantida* per un control de qualitat que hem anomenat "validació de dades guiada per l'error" (*Error driven data validation*).

Però la feina no s'acaba mai:

- el volum de dades del *reSOLC* seguirà creixent;
- la norma ortològica anirà evolucionant;
- la pronúncia de certs mots tendirà a modificar-se, i
- qualitat mínima garantida* no vol dir que no hi hagi errors.

Fa unes setmanes, un usuari ens va fer veure un error en una transcripció no validada: el mot *làser* apareixia transcrit [láʒə], talment com si fos homòfon de "l'ase". En la transcripció d'aquest mot s'interfereixen dos fenòmens vacil·lants: erra final mantinguda o no (en mots com *popular*, *ascensor* o *familiar*) i el manteniment o la neutralització d'e postònica preconsonàntica (en mots com *bàsquet*, *càncer* o *wàter*).

La importància que té que algú descobreixi l'error d'una transcripció és que, gràcies a la *traçabilitat*¹, podem detectar quines regles hi han intervingut i, després, analitzar totes les transcripcions obtingudes amb la participació d'alguna d'aquestes regles.

En tot aquest procés, comptem amb programes d'anàlisi de consistència de les dades, les regles i les llistes d'excepcions que ens permeten detectar quan el nombre d'excepcions a una regla adquireix prou pes com per intentar formalitzar una nova regla que els filtri i els resolgui com una regularitat menor. Si ens en sortim, les marques idiosincràtiques dels mots excepcions deixen de ser necessàries i cal eliminar-les perquè no passi que acabem fent *làser*, o sigui l'ase. Sempre que es corregeix una transcripció errònia, l'**ALEF** millora alguna regla, deriva cap a una de nova un conjunt d'excepcions que es mostra susceptible de regularitat o amplia les llistes d'excepcions que en el futur podran enriquir la reflexió sobre l'evolució de la normativa ortològica.

Presentació del Servidor Ortològic de la Llengua Catalana
12-3-2010
Institut d'Estudis Catalans

Aspectes tècnics

Avaluació dels models ALEF (PEOSFIEC lgpf)

Data de generació: Dimarts, 9 de març del 2010 a les 16:11:35.

regla	font	estat	revisats	total	divers	+	-	%+	%-	consell	T
ps>s	ps>s	-	16486	93141	5	zero	zero	0	0	esperar	Tue Mar 9 16:13:07 2010
pn>n	pn>n	-	16486	93141	6	zero	6	0	100	esperar	Tue Mar 9 16:14:39 2010
cadena	cadena	+	16486	93141	727	622	zero	85	0	mantenir (+)	Tue Mar 9 16:31:23 2010
altre	altre	-	16486	93141	3	zero	3	0	100	esperar	Tue Mar 9 16:32:54 2010
AEe>a	AEe>a	-	16486	93141	13055	zero	11112	0	85	mantenir (-)	Tue Mar 9 16:34:27 2010
oOu>u	oOu>u	-	16486	93141	4386	12	3694	0	84	mantenir (-)	Tue Mar 9 16:35:59 2010
Ee>e	Ee>e	-	16486	93141	994	372	500	37	50	mantenir (-)	Tue Mar 9 16:37:30 2010
Oo>o	Oo>o	-	16486	93141	3396	149	2911	4	85	mantenir (-)	Tue Mar 9 16:39:02 2010
v>b	v>b	+	16486	93141	1214	1047	zero	86	0	mantenir (+)	Tue Mar 9 16:40:32 2010
Z>dZ	Z>dZ	+	16486	93141	555	50	25	9	4	mantenir (+)	Tue Mar 9 16:42:02 2010
VZV>dZ	VZV>dZ	+	16486	93141	552	3	517	0	93	desactivar	Tue Mar 9 16:43:32 2010
metxe	metxe	-	16486	93141	200	zero	163	0	81	mantenir (-)	Tue Mar 9 16:45:04 2010
S>tS	S>tS	+	16486	93141	150	74	2	49	1	mantenir (+)	Tue Mar 9 16:46:34 2010
r#>0	r#>0	+	16486	93141	4030	3412	2	84	0	mantenir (+)	Tue Mar 9 16:48:04 2010
R#>0	R#>0	-	16486	93141	0	zero	zero	0	0	esperar	Tue Mar 9 16:49:36 2010
ntm>mm	ntm>mm	+	16486	93141	0	zero	zero	0	0	esperar	Tue Mar 9 16:51:06 2010

Avaluació automàtica de regles

Lluís de Yzaguirre

41 Laboratori de Tecnologies Lingüístiques
LATEL-IULA-UPF

Mostra de l'avaluació automàtica del conjunt de regles que s'aplica després d'haver-ne modificat alguna o d'haver corregit transcripcions errònies o ambdues opcions.

El fet que la plataforma *reSOLC* estigui concebuda sota la filosofia web 2.0 converteix qualsevol interacció amb els usuaris en un valor afegit. Els administradors de la plataforma poden fer un seguiment estadístic dels mots consultats, també la distribució temporal d'aquestes consultes, i als usuaris professionals se'ls ofereix la possibilitat de qüestionar les solucions proposades i fins i tot de mantenir un debat a través dels comentaris que poden afegir a qualsevol paraula. Aquest valor afegit té incidència quan es descobreix un error com el que avui ens serveix de motivació, perquè,

¹ Aprofitem el terme alimentari *traçabilitat*, introduït quan neix la necessitat de poder fixar l'origen i tot el procés de manipulació de la carn vacuna per mor de les *vaques boges*, per referir-nos al fet que el programa que genera les transcripcions (l'Algoritme Lingüístic de l'Estàndard Flexible: ALEF) documenta per a cada mot la llista de regles que hi han intervingut.

en haver-hi vacil·lació de certes pronúncies entre els parlants, poder analitzar el protocol de consultes i veure quins usuaris han consultat quins mots i si han reaccionat davant de certes transcripcions o no ens dóna un plus de confiança.

Quan descobrim un mot mal transcrit, la causa pot ser una de les següents:

- la forma ortogràfica del mot està mal escrita (vg. si tinguéssim *xófer* en comptes de *xòfer*),
- s'ha generat una representació fonemàtica² incorrecta (vg s'ha representat fonemàticament *autoria* com si fos un compost *auto+ria*, cosa que tindria conseqüències en el tipus de erra),
- alguna regla ha deixat d'actuar,
- alguna regla ha sobreactuat (quan no tocava),
- alguna regla ha actuat amb un resultat diferent del previst, per causes intrínseques a la regla o per interactuació nociva amb una altra regla (ordre de les regles...),
- en el mot concorre alguna excepcionalitat que no es pot resoldre amb regles sinó amb marques idiosincràtiques.

En principi, els diccionaris-paper amb transcripció fonètica recullen que mantenen la erra dels mots plans acabats amb erra amb l'excepció de *càntir*. Un cop d'ull a tots aquests mots (llits en l'annex que trobareu al final del monogràfic) ens mostra que hi predominen els que contenen els sufixos *ífer*, *òmer*, *pter*, *íger*, *àcter*, *làter*..., o sigui majoritàriament mots tècnics. Però també mots de la llengua comuna o que s'hi van incorporant (com *càncer* o *helicòpter*).

D'excepcions quant a la erra n'hi podria haver, per exemple el mot seminaturalitzat *kàiser*, en Hochdeutsch realitza el grup *-er* amb una mena de vocal neutra però cap diccionari en paper no ho recull així (escolteu-ne la pronúncia a des de l'aplicació [Forvo](#) i escolteu tot seguit el mot *mànager*).

La vocal àtona de la síl·laba final només presenta dubtes en els dialectes orientals; generalment es neutralitza, però també hi ha mots excepcionals, com la llatinada *paternòster* [pàternóster] recollida al *Diccionari d'ortografia i pronúncia* d'Enciclopèdia Catalana (DOP) vs *duramàter* [dùrəmətər] (DOP) o bé la solució exòtica que el DOP proposa per a *mànager*: [mɛ́nədʒə*].

El que ens crea més problemes, doncs, és quan l'ús majoritari vacil·la (com dieu *vàter*?), sovint per pressions externes comprensibles en un món globalitzat, com les que podrien explicar el manteniment de la *e* que solem fer al mot *màster* (malgrat el DOP: [mástr]).

En resum, és gràcies a la detecció de casos com el que hem presentat de *làser* que el conjunt de paraules amb una mateixa característica és objecte de revisió per detectar qualsevol de les possibles fonts d'error apuntades més amunt (erràtiques, com una ortografia infidel; sistemàtiques, com una regla mal formulada; o el nostre pitjor malson, la casuística excepcional no detectada d'una regla ben formulada).

² Base comuna a totes les transcripcions fonètiques.

Llista de mots plans acabats en -er

Hem volgut incloure la llista que hem creat per revisar la potencial conflictivitat dels mots com *làser*, amb l'afany d'aprofitar aquest article per incitar-vos a fer el mateix exercici, per si en trobeu algun que en la vostra variant no mantingui la erra. Ens hem anticipat a demanar-ho al doctor Nicolau Dols (UIB), qui ens confirma que gairebé totes les paraules de la llista mantenen la erra en les variants baleàriques, tret dels mots *àlber* i *llàtzer*. Des del segon paràgraf estan agrupades per finals, encara que evidentment *èter* i *suèter* no tinguin res a veure, però sabem que l'analogia és un dels motors del canvi lingüístic.

adúlter, àlber, alcàsser, almogàver, almudèfer, amfòter, arànses, bíter, bòer, bòxer, buldòzer, búnquer, cadàver, càncer, cànter, caràcter, càrcer, càrter, cetoèster, clíper, clóver, clúster, córner, cràter, cúter, dàmpes, dúmpes, duramàter, èider, escàner, escúter, esfínter, espinàquer, estàrter, èster, fil·ler, gàngster, gàver, genísse, girolàser, Gréixer (topònim de Ger acabat amb àtona neutra), guèiser, hámster, húmer, impúber, ínfer, innúmer, isodiàfer, isòter, jòquer, júpiter, kàiser, làser, líber, líder, llàtzer, macrohèmer, màger, mànager, màser, màuser, mèder, microhèmer, míser, monsènyer, mossènyer, mudèfer, múixer, múnter, músser, ortoèster, pàlmer, pasdèller, paternòster, piamáter, plòter, pòinter, pòlder, polièster, políper, pòquer, pòster, precàncer, prepòster, pròsper, púber, puigdàlber, quàquer, quelícer, quetsémper, rànger, ràncer, repòquer, repòrter, revòlver, Riugréixer (topònim de Bagà), ròver, sàlzer, semiínfer, sènyer, sesquialter, sèver, súber, súper, tàler, tènder, tèster, tetràcer, tòner, tràiler, trocànter, tròquiter, túber, úter, vàter, vèliger, vilademàger, wèlter, xàrter, xeroràncer, xòfer, xúquer, zòster,

antímer, copolímer, dímer, efímer, epímer, homopolímer, polímer, terpolímer, trímer,

decàmer, heptàmer, hexàmer, metàmer, octàmer, pentàmer, tetràmer,

blastòcer, criòcer, egòcer, giròcer, gonatòcer, pròcer, ropalòcer,

catèter, dietilèter, èter, polièter, suèter, tioèter, urèter,

àster, cotoneàster, cremàster, màster, solàster,

adlàter, elàter, equilàter, multilàter, quadrilàter, rectilàter,

acetobàcter, acinetobàcter, aerobàcter, caulobàcter, nitrobàcter,

alíger, armíger, ascíger, barbíger, bel·líger, clavíger, dentíger, flamíger, ovíger, ovulíger, penníger, plumíger, prolíger,

afanípter, afanòpter, amfípter, anisòpter, àpter, dactilòpter, diplòpter, dípter, fenicòpter, hàpter, helicòpter, hemípter, hialòpter, hidròpter, himenòpter, horòpter, lepidòpter, microlepidòpter, micròpter, monòpter, ornitòpter, perípter, protòpter, pseudo-perípter, pseudoperípter, quetòpter, tetràpter, tomòpter,

anisòmer, anòmer, artròmer, blastòmer, branquiòmer, capsòmer, centròmer, criptòmer, cromòmer, diastereoisòmer, diastereòmer, ectòmer, elastòmer, electròmer, enantiòmer, estereoisòmer, heteròmer, homòmer, isòmer, macròmer, mesòmer, micròmer, miòmer, monòmer, neuròmer, oligòmer, polial·lòmer, rabdòmer, sarcòmer, tautòmer, telòmer, vòmer,

acidífer, aerífer, alífer, aluminífer, amfibolífer, antenífer, anterífer, aqüífer, aquífer, arcífer, arenífer, argentífer, argil·lífer, armífer, arquegonífer, arsenífer, aurífer, baccífer, balanífer, balsamífer, bífer, bilífer, bismutífer, bracteífer, branquífer, braquífer, bulbífer, bulbil·lífer, cadmífer, calorífer, capsulífer, carbonífer, cerífer, conquilífer, coral·lífer, corimbífer, cristal·lífer, cromífer, crucífer, cuprífer, cupulífer, dactilífer, diamantífer, drupífer, espicífer, esporífer, estaminífer, estannífer, estolonífer, ferrífer, flamífer, florífer, foliífer, fossilífer, fructífer, frugífer, fumífer, gemmífer, gipsífer, glandífer, glandulífer, glauconífer, globulífer, glumífer, gomífer, graminífer, granatífer, granífer, granulífer, gutífer, humífer, ignífer, infructífer, lactífer, lanífer, laticífer, letífer, lignítífer, lucífer, magnesífer, mamífer, manganífer, mel·lífer, metal·lífer, mortífer, mucífer, mucronífer, nectarífer, nimbífer, niquelífer, nítrifer, nubífer, nucífer, odorífer, oleífer, ostrífer, ovífer, ovulífer, palmífer, permo-carbonífer, permocarbonífer, pestífer, petrolífer, pilífer, pinífer, piritífer, pistil·lífer, platinífer, plumbífer, plumífer, pol·linífer, pomífer, prolífer, quarsífer, quilífer, ramífer, resinífer, rotífer, sacarífer, salífer, salutífer, saporífer, sebífer, selenífer, seminífer, signífer, silicífer, somnífer, soporífer, sudorífer, tel·lurífer, titanífer, tridentífer, umbel·lífer, uranífer, urinífer, vaccínifer, vanadífer, vaporífer, venenífer, vinífer,

Lluís de Yzaguirre i Maura
Director del Laboratori de Tecnologies Lingüístiques
Institut Universitari de Lingüística Aplicada
Universitat Pompeu Fabra

2. Informacions d'interès en l'àmbit de la qualitat oral

En aquest segon butlletí centrarem la informació de l'apartat en el resum del primer quadrimestre del SIROCCO d'enguany que, com en el butlletí anterior, acompanyem amb una síntesi de cada una de les reunions que s'han portat a terme. També hi hem inclòs una breu notícia sobre el seminari "[La caracterització de les imitacions en el col·loquial de ficció](#)", que va tenir lloc el propassat 13 de març.

2.1. Resum del primer quadrimestre del SIROCCO (curs 2011-2012)

Des de finals de desembre del 2011 fins a l'abril del 2012 s'han celebrat cinc sessions més del SIROCCO: quatre d'ordinàries i el monogràfic anual, que enguany ha tractat sobre la caracterització de les imitacions en el col·loquial de ficció.

Per seleccionar els temes que han ocupat aquestes cinc sessions s'ha reprès la llista que es va elaborar l'any passat i que recull aspectes de pronúncia que tenen poc pes en la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* de la Secció Filològica de l'IEC, o bé no se n'hi parla. Concretament, s'ha tractat sobre la realització [ll] o [l] de la /l/, la neutralització de la e i la o àtones a final de mot, i la de la consonant inicial del segon element de certs compostos (*dinosaure, ornitorinc, eradicar, subrogar...*).

A continuació fem una síntesi de les idees més rellevants que s'han debatut en cada una de les quatre sessions ordinàries del seminari SIROCCO durant aquest primer quadrimestre del 2012:

a) Sessió del 20/12/11: La realització [ll] o [l] de la /l/

Després d'escoltar l'[enquesta](#) amb cinquanta mostres de paraules amb grafia /l/, els assistents al seminari van posar en comú les seves opinions sobre aquest tema i van mirar d'arribar a algunes conclusions sobre les condicions en què la el·l geminada s'havia realitzat plena o simplificada en les mostres escoltades, i el seu tractament en els mitjans de comunicació. En aquest sentit, Oriol Camps explica que la política dels responsables lingüístics de la UAL passa per simplificar la pronúncia, exceptuant casos com ara *cel·la* en què sí que es recomana la geminació perquè, si no, la gent no reconeix el mot.

Lluís de Yzaguirre defensa la pronúncia plena i ho argumenta fent al·lusió a la fonètica sintàctica, on la geminació surt de forma natural, sense cap esforç (ex.: *el cel les captiva*). La simplificació en aquests contextos sovint provocaria que no s'entengui el que es vol dir o bé que el significat quedés ambigu (ex.: *l'ofici de lingüista / l'ofici del lingüista; cal l'anglès / ca l'anglès*).

Malgrat el seu punt de vista, Lluís de Yzaguirre no planteja que es restitueixi la /l/ als mitjans de comunicació oral en la parla espontània, però sí que creu que s'hauria de geminar quan es tracta d'un text llegit (tot i que no sap si és el moment de proposar aquesta restitució); concretament es refereix als locutors de programes més exemplars o bé de contingut més elevat i amb veu enllaunada com ara documentals amb paraules tècniques (encara que això dependrà de quin és el paper que creiem/volem que tinguin els MCO: exemple o reflex).

En l'altre extrem, però, en productes de registre més informal no veu cap inconvenient que la pronúncia sigui molt més laxa i que es permeti la simplificació de la /l/, o bé altres pronúncies populars, com *escursió* o *pople*.

Al final del seminari es parla de crear un document de Google i compartir-lo amb altres interlocutors de diferents mitjans de comunicació. L'objectiu d'aquest document compartit és que un interlocutor per cada mitjà pugui posar per escrit quina és la solució que es proposa des del seu mitjà per a un tema concret de llengua (amb exemples i llistes de mots, si cal). Amb aquest document no es pretén que tots els mitjans es posin d'acord en els criteris; l'objectiu és crear un material de consulta que deixi constància de la pluralitat de criteris emprats en els diferents mitjans (s'hi poden afegir professionals del món teatre, de la comunicació, del doblatge...).

Podeu consultar l'[acta](#) completa de la sessió a la pàgina del [SIROCCO](#).

b) Sessió del 24/01/12: La neutralització de la e àtona a final de mot

En aquest seminari del SIROCCO es va analitzar la pronúncia oriental de la e àtona a final de mot en aquelles paraules en què la tendència general és a no pronunciar-la neutra. Després d'escoltar l'[enquesta](#) amb quaranta-dues mostres de paraules que contenen aquesta casuística, els assistents van posar en comú les seves [respostes](#): les realitzacions que més es van escoltar van ser, bàsicament, e tancada i vocal neutra, amb un percentatge lleugerament més elevat a favor de la no neutralització (tot i que hi ha mots que s'han pogut escoltar en ambdues solucions com, per exemple *Balmes*, *Xile*, *Londres* o *base*).

A la vista d'aquests resultats, es pot dir que els parlants tenen força assumit aquest fenomen, malgrat que la pronúncia de vegades encara és fluctuant (en algun cas ens podem trobar que un mateix parlant pronuncia la e de maneres diferents en un mateix discurs). Segurament trobaríem que hi ha una relació entre la neutralització i el registre formal i la no neutralització i el registre informal (pel que fa als professionals de mitjans), i també la trobaríem en l'àmbit acadèmic, entre el parlar espontani i el llegit.

Es constata que les paraules *classe* i *sèrie* presenten una casuística especial; en el cas de *classe*, quan ens referim a 'llició', es comenta que potser és més habitual la pronúncia tancada de la e, i quan el seu sentit equival a 'mena' sembla més natural la neutralització. En el cas de *sèrie*, la realització de la segona e potser està condicionada per la realització de la primera (també es comenta el cas del nom propi *Irene*): si la primera e és oberta és més fàcil fer la segona neutra i si la primera e és tancada, és més fàcil que no es neutralitzi. Tot i així, cadascú té una percepció diferent, ja que entre els mateixos membres del seminari hi ha discrepàncies.

Pel que fa a les sigles i els acrònims, els assistents de la UAL diuen que no consideren obligat neutralitzar les vocals àtones ni sonoritzar la s intervocàlica (*ESO*). –Tampoc no recomanen ometre la r final de les sigles (ex. *Enher*).

En general, doncs, es proposa la pronúncia amb la e neutralitzada, excepte en el cas de les sigles.

Cal destacar que en els mots escurçats com *cole*, *tele*, *mates*... no és natural neutralitzar i seria molt estrany sentir aquesta pronúncia de forma habitual. Es parla també dels mots *Balmes*, *Blanes*, *Sitges*, *Bellvitge*... com a exemples típics de neutralització de noms propis.

Finalment, es reprèn la idea que va sorgir al seminari anterior d'elaborar un document en línia en què es pogués consultar quina és la solució que proposa cada un dels mitjans que hi participin pel que fa al tractament dels temes que s'han plantejat als diferents seminaris: cada organització participant nomenarà un responsable de mantenir actualitzada la informació del document (amb aquest document no es pretén arribar a solucions unànimes, és a dir, que tots els participants es posin d'acord per emprar la mateixa solució; tan sols es tracta de deixar constància del que es recomana des de cada centre de decisions. Un document d'aquest tipus pot ser una eina de treball molt útil per a institucions o mitjans de comunicació que vulguin consultar i/o tenir en compte els criteris emprats pels altres).

Els temes del seminari seran els que aniran nodrint de continguts aquest document, i també s'hi hauran d'incloure punts tractats a l'[ésAdir](#), al [reSOLC](#) i a la [PEOSFIEC](#), junt amb altres indicacions que es donen a la [gramàtica en línia](#) de la Secció Filològica (així es podrà comparar el que ara és normatiu amb les diferents actualitzacions que s'estan elaborant per a aquesta gramàtica).

Podeu consultar l'[acta](#) completa de la sessió a la pàgina del [SIROCCO](#).

c) Sessió del 28/02/12: La neutralització de la o àtona a final de mot

En aquest seminari del SIROCCO es va analitzar la pronúncia oriental de la *o* àtona a final de mot en determinades paraules en què la tendència general és a no pronunciar-la neutra. Després de contestar l'[enquesta](#) amb vint-i-cinc mostres de paraules que contenen aquesta casuística, els participants al seminari van mirar d'arribar a algunes conclusions sobre les condicions en què aquesta vocal s'havia realitzat neutra, oberta o tancada.

Es comprova que hi ha un alt grau de coincidència en les [respostes](#) de les persones que van contestar l'enquesta (la realització que més es va escoltar va ser amb *o* tancada seguida, de lluny, de *o* neutralitzada) i es comenten aquells mots en què hi ha hagut més acord (el cas més clar de consens és el de la neutralització de la *o* de la paraula *euro*).

Aquests resultats, doncs, posen de manifest que determinades *o* finals en posició àtona es pronuncien majoritàriament sense neutralitzar o bé amb *o* tancada, amb molta diferència respecte de la *o* oberta, el problema és quines i per què, ja que no hi ha cap regla que es pugui aplicar sistemàticament.

S'observa que una de les sistematicitats d'aquest grup de paraules és la dissimilació entre la primera vocal i l'última (si la primera vocal es pronuncia oberta, la següent es neutralitza automàticament) o l'assimilació (si la primera vocal es pronuncia tancada, espontàniament la segona també es realitza tancada).

Els assistents al seminari també fan notar que la majoria de casos de l'enquesta en què la *o* neutra a final de mot es pronuncia sense neutralitzar són llatínismes i italianismes i, tot i que molts d'ells s'han popularitzat i formen part del lèxic comú, encara mantenen aquesta característica perquè la pronúncia reduïda a *u* resulta forçada i poc natural (la consulta a l'[ésAdir](#) sobre la pronúncia dels italianismes amb *o* neutra final permet veure com és de difícil establir una norma que es pugui generalitzar en tots els casos i els classifica segons la disciplina).

Es continua amb les sigles: la proposta que recull l'[ésAdir](#) és de no neutralitzar-ne la *o* final (ex.:

FAO i UNESCO), però aquesta recomanació no funciona en casos com *renfe*, que ha evolucionat com *làser* o *radar*.

També es fa esment de topònims amb aquesta casuística (*Boston, Washington*, etc.). Els de la UAL expliquen que els últims anys han tornat a la pronúncia amb *o* final tancada, per facilitar la identificació dels noms amb la forma escrita (l'audiència els ha de poder reconèixer sense dificultats ja que, de vegades, costa d'associar la pronúncia d'un mot tal i com la realitza un locutor amb aquella que faria un parlant si l'hagués de llegir en veu alta).

Finalment, es parla d'altres variables que predisposen o afavoreixen la pronúncia sense neutralitzar en alguns dels mots que compleixen les condicions tractades al seminari. En aquest sentit, des del LATEL es parla de l'[estil citatiu](#) (des de la UAL es comenta que l'empren sovint a la ràdio, sobretot en la publicitat, quan es diuen les marques), i del fet que la pronúncia d'un mot d'una manera o d'una altra sovint està directament relacionada amb la seva evolució particular i amb les característiques del seu arrelament (no hi ha una norma fixa, sinó un ús més estès que un altre).

Els assistents a aquesta sessió del SIROCCO estan d'acord que es podria establir una pauta per als periodistes que els aconselli no neutralitzar les *o* finals en posició àtona en sigles, llatínismes o italianismes, però sí en el lèxic comú, encara que això presenta molta casuística, com es pot deduir de l'annex que hi ha al final de l'[acta](#) d'aquesta sessió i que podeu consultar a la pàgina de la xarxa XALOC.

d) La realització de la consonant inicial del segon element de certs compostos (*dinosaure, ornitorinc, eradicar, subrogar...*). (17/04/12)

En aquest seminari del SIROCCO es va analitzar la pronúncia de la consonant inicial del segon element de certs compostos (*dinosaure, ornitorinc, eradicar, subrogar...*). Atès que aquesta vegada hi havia poc material per a l'[enquesta oral](#) (onze mostres de paraules amb aquesta casuística), també es va demanar als voluntaris que responguessin primer una [enquesta escrita](#).

El debat sobre el tema de la sessió es va iniciar parlant sobre la pronúncia sonora, cada vegada més usual, de la consonant inicial del segon element del mot *dinosaure* (el *Diccionari ortogràfic i de pronúncia* d'Enciclopèdia Catalana també proposa aquesta realització, encara que transcriu amb *s* sorda la resta de compostos amb el mot *saure*). Es va comentar que la gramaticalització d'aquest mot comporta, a més d'un canvi en la seva pronúncia, que la gent l'hagi deixat de percebre com un compost i també com un cultisme, cosa que no passa amb la resta de mots de la família dels *saures*.

Els participants al seminari no dubten com seria de pràctic tractar tots els mots amb la mateixa casuística en bloc, però estan d'acord que no es pot fer una regla que aplegui tot un grup de paraules si es troben en moments evolutius diferents, perquè de forma natural potser seguirien un camí diferent.

Podeu consultar l'[acta](#) completa de la sessió a la pàgina del [SIROCCO](#).

2.2. Seminari "La caracterització de les imitacions en el col·loquial de ficció"

El 13 de març d'enguany, el [Laboratori de Tecnologies Lingüístiques](#) –amb el suport dels serveis lingüístics de [TV3](#) i [Catalunya Ràdio](#) i en estret contacte amb la [Secció Filològica](#) de l'IEC– va organitzar el seminari "La caracterització de les imitacions en el col·loquial de ficció".

El seminari va tenir lloc al Campus de la Comunicació de la UPF i va comptar com a convidats amb **Xavier Ricart** (director d'actors) i **Gerard Florejachs** (guionista), tots dos membres de la productora [Minoria Absoluta](#). El doctor **Lluís de Yzaguirre**, director del Laboratori de Tecnologies Lingüístiques (IULA-UPF), va ser l'encarregat de presentar el seminari i els seus convidats.

En Xavier Ricart i en Gerard Florejachs van parlar sobre els aspectes lingüístics i pragmàtics que els ajuden a l'hora de crear un nou personatge i del procés global de les caracteritzacions: treball previ d'observació del personatge, caracterització física, comunicació no verbal (gesticulacions, tics...) i llenguatge (vocabulari, fraseologia, lèxic, entonació...).

Aquest seminari és el segon monogràfic que organitza el Laboratori de Tecnologies Lingüístiques, promogut pel [SIROCCO](#) (Seminari d'Intercanvi d'Ortologia Catalana sobre Corpus Orals), que es va iniciar fa dos anys i que té l'objectiu de reunir estudiosos i professionals de la llengua oral per parlar d'aspectes ortològics no resolts a partir de l'audició de mostres del corpus oral [RETOC](#) que exemplifiquen el tema objecte d'estudi.

L'assistència a aquest seminari d'alguns estudiants, professorat, membres dels serveis lingüístics de mitjans de comunicació i d'investigadors de la [Universitat Autònoma de Barcelona](#), la [Universitat Pompeu Fabra](#) i la [Universitat de Barcelona](#) va propiciar una atmosfera de debat molt enriquidora.

3. Activitat de la plataforma

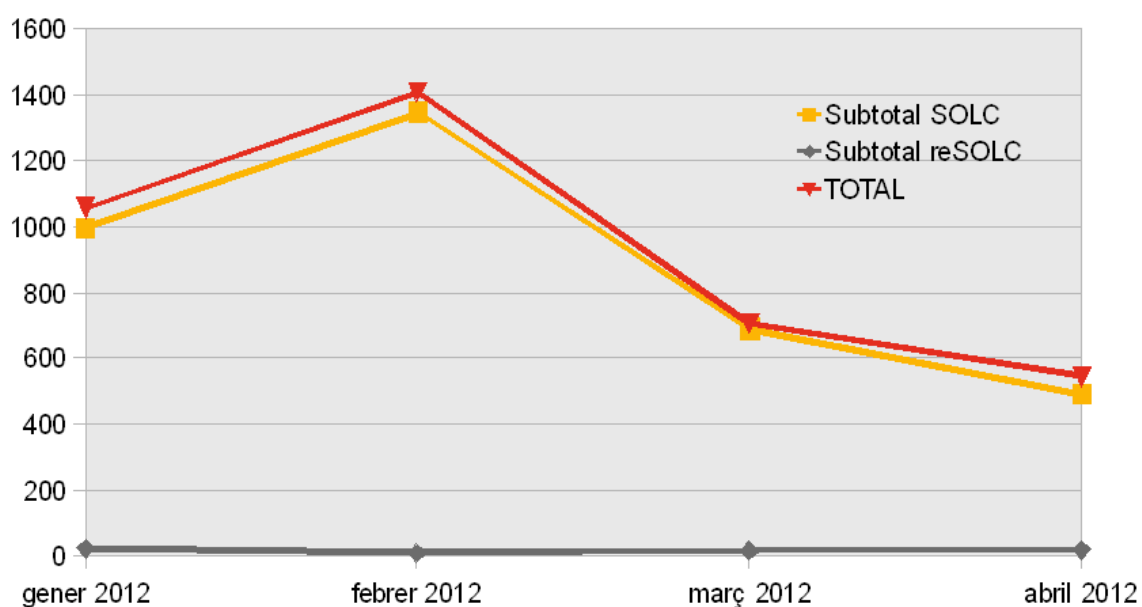
A continuació us detallem l'activitat de la plataforma *reSOLC*-mitjansCAT d'aquests quatre primers mesos de l'any 2012. Les taules i el gràfic dels apartats següents il·lustren com ha anat l'activitat i recullen les consultes que s'han fet al servei de suport d'aquesta aplicació.

3.1. Estadístiques d'ús per mesos

Durant aquests quatre primers mesos de l'any, el nombre d'usuaris del *reSOLC*-mitjansCAT s'ha incrementat en més d'una centena, passant dels 503 als 628. La gran majoria dels usuaris donats d'alta en aquest període són del perfil bàsic (124 altes), mentre que com a usuaris qualificats només comptem amb un enregistrament nou. Actualment, doncs, la plataforma dóna servei a un total de 28 usuaris qualificats i 594 de bàsics (a dia d'avui, aquestes dades possiblement han augmentat).

A continuació es mostren els resultats de l'activitat per mesos desglossada per aplicacions (l'activitat dels usuaris administradors està inclosa al total de l'activitat però no als subtotals de les aplicacions). Aquests resultats posen de manifest que el nombre de consultes dels usuaris bàsics és molt superior al dels usuaris professionals i que la freqüència baixa força en ambdós casos durant el mes d'abril, coincidint amb la Setmana Santa.

	gener 2012	febrer 2012	març 2012	abril 2012
Subtotal SOLC	998	1347	690	490
Subtotal <i>reSOLC</i>	25	10	17	18
Total	1057	1409	707	546

3.2. Recull de consultes al servei de suport

El *reSOLC* compta amb un servei de suport perquè els usuaris plantegin els seus dubtes al LATEL. Des del Laboratori es preparen les respostes i les fan arribar als usuaris dins l'interval de temps acordat. A continuació es detallen les consultes al servei de suport de la plataforma que s'han recollit en aquests primers quatre mesos del 2012³.

³ Les taules que recullen les consultes al servei de suport i els comentaris dels usuaris, es mostren en ordre cronològic invers.

Data	Consulta	Resposta
09/01/12 19:16	M'agradaria saber com s'hauria de pronunciar la conjunció adversativa "mes" (e oberta o tancada)?	Benvolguda: No hem trobat cap motiu per pensar que es pronuncii diferent del substantiu "mes" i l'adverbi "més", amb 'e' tancada i no pas oberta com el participi "mes" del verb "metre" (aquest darrer deu ser del tipus "cadena", tancat en occidental i neutra tònica en la majoria dels parlars baleàrics). Mes, ai las, no podem donar-ho per tancat fins que no ens responguin de l'IEC, on ho hem traslladat. Et responem fora del termini que ens marcaves perquè era un pèl massa exigent per a la nostra disponibilitat. Atentament Lluís de Yzaguirre
05/03/12 17:11	Per a l'entrada "làser" caldria introduir la seva pronunciació: [lázet]. Gràcies.	*Vegeu més avall la resposta a aquests quatre comentaris que, en haver-los fet la mateixa persona, es va preferir contestar-los tots junts en un correu electrònic al seu autor.
05/03/12 17:21	En català central del nord (comarques de Girona i d'Osona), "llengua" es pronuncia amb e oberta. No és una consulta, sinó una afirmació; i si no em creieu, mireu atentament al DCVB.	
05/03/12 17:23	"Centre" és pronunciat amb e oberta en català central septentrional (comarques de Girona i Osona).	
05/03/12 17:26	A la zona nord-oriental del Principat, "olla" es pronunciat com "polla", és a dir, amb o tancada.	

* Reproducció del missatge que des del Laboratori de Tecnologies Lingüístiques es va enviar a l'autor dels quatre comentaris rebuts el 5 de març d'enguany:

Benvolgut senyor,

Abans que res, agrair-vos l'interès per la nostra eina *reSOLC*-mitjans.CAT. També com a prolegòmen, m'agradaria demanar-vos si teniu relació amb algú que hagi estudiat

Traducció a la UPF, perquè recordo haver tingut un alumne amb aquest cognom.

Pel que fa a les vostres consultes són, de fet, dues qüestions diferents.

La primera és un mancança evident del nostre autòmata en el tractament de les erres finals, difícils de predir. Per aquest motiu el *reSOLC* deixa clar quan un mot no ha estat revisat i pel mateix motiu valorem molt que els usuaris ens ajudin a detectar aquestes deficiències (mai no podem revisar una a una els tres milions de transcripcions que ara mateix conté l'eina ni els tretze que hi pot arribar a haver quan inclourem tota la flexió verbal i els plurals i femenins de la nominal).

La segona té a veure amb el model de llengua que implementa la nostra plataforma, destinada als professionals de la locució. Abans, però, d'aprofundir en aquesta qüestió, us vull fer avinent que la plataforma *reSOLC* permet que els usuaris professionals (locutors, guionistes, actors de doblatge, correctors i assessors lingüístics, investigadors sobre ortologia...) puguin interactuar amb una filosofia web 2.0; si fos el cas que pertanyeu a algun d'aquests col·lectius, podríem modificar el vostre estatus en benefici recíproc.

Com us apuntava, la plataforma *reSOLC* parteix d'un model informàtic de la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* de l'IEC (PEOSFIEC) que especifica cinc àmbits dialectals i, sovint, algun subàmbit. En el cas del català oriental central, es parla de la iodització osonenca i de l'abetacisme de Valls.

Us he adjuntat la informació dels tres mots que han originat les vostres consultes, inclosa la del DCVB. Cal tenir en compte, però, que el mateix IEC sotmet a moltes cauteles allò que surt al DCVB, no solament per la metodologia emprada en l'obtenció de la informació, sinó també per la seva possible caducitat.

Des del LATEL tenim pensada una acció que apel·li al voluntariat internàutic per confrontar les transcripcions històriques del DCVB amb la percepció actual dels nadius de cada localitat inclosa en aquest monument d'importància inqüestionable, però potser ja sabeu que les nostres autoritats (pròpies i forasteres) veuen la recerca com una despesa que cal contenir i no com una inversió que ens hagi d'ajudar a sortir de la crisi.

Heu de saber que la plataforma *reSOLC* permetria implementar una atenció molt més particularitzada, a nivell de localitat o de llibre d'estil d'una emissora concreta: amb el finançament adequat, un usuari identificat amb l'emissora o el subteritori X accediria a una versió personalitzada de les dades amb tota la granularitat o particularització de les transcripcions que la Secció Filològica de l'IEC admetés per als usos estàndards d'aquella localitat o contrada. Per promoure aquesta solució no manquen només diners, també en molts casos concreció prescriptiva. Per exemple, la PEOSFIEC estableix que no són unitaris trets com la sí/no reducció d'o àtona a les Illes o el betacisme al català meridional. La plataforma *reSOLC* permet accedir a un prototip (<http://latel.upf.edu/cgi-bin/resolcCP.cgi>) que, en comptes de mostrar les solucions contingudes al *reSOLC*, mostra aquelles que genera l'ALEF (que és el sistema expert que va servir per produir les transcripcions del *reSOLC*) associant el codi postal a subdominis que preveu la PEOSFIEC. En el cas que plantegeu, la PEOSFIEC no forneix criteris per a resoldre'ls, excepte si el mot es pot considerar un cultisme (concepte que creiem que caldrà afinar). La qual cosa no exclou que la mateixa PEOSFIEC marqui la impropietat de les vacil·lacions que podria

experimentar una persona que parli en públic des de la inseguretat de pensar que certes característiques del seu idiolecte són incompatibles amb l'estàndard. Així, per mi el problema per a un locutor professional no és tant si diu "olla" amb la *o* oberta o la *o* tancada com si manté sempre la mateixa opció. Doncs, penso que podria estar molt bé que la SFIEC establís un territori on s'admetés que el timbre de les *e* i *os* fos a l'inrevés de la resta concretant si aquesta admissibilitat és general o es restringeix a un seguit de mots que es detallin en el seu moment.

Ens satisfà molt que la nostra plataforma serveixi d'instrument de debat de les qüestions pendents de l'ortologia catalana i confiem que també serà un potent microscopi que ajudi a avaluar l'impacte de qualsevol proposta futura d'ampliació, concreció o revisió de la PEOSFIEC. Aquesta funcionalitat serà efectiva només si aconseguim bastir una comunitat 2.0 d'usuaris perspicaços i constructius que irriguin el cervell de la llengua des de la musculatura dels professionals i els sentits dels usuaris finals dels MCO en català. Esperem seguir comptant amb els vostres suggeriments i correccions.

Rebeu una salutació cordial de Lluís de Yzaguirre i Maura, investigador principal del projecte *reSOLC*.

Direcció: Lluís de Yzaguirre

Disseny gràfic i maquetació: Maria Ustarroz

Edició: Ester Pedreño

Correcció lingüística: Oriol Camps i Ester Pedreño

Consell editorial: Oriol Camps, Esteve Clua, Mercè Lorente, Ester Pedreño i Lluís de Yzaguirre

Laboratori de Tecnologies Lingüístiques (IULA-UPF)
Roc Boronat, 138 (despatx 53.216)
08018 Barcelona

iulalatel@upf.edu

